

Portret de „favorizator”: țăranul Crai Cornel din Poșaga de Jos

Regimul comunist instaurat în țara noastră la puțin timp după sfârșitul celui de-al doilea război mondial nu avea să întrunească deplinul consens al poporului român din mai multe considerente, ba mai mult, împotriva acestui regim totalitar avea să ia naștere o rezistență anticomunistă care arăta clar că regimul nu era dorit.

O formă a luptei anticomuniste a reprezentat-o rezistența armată din munți în cadrul căreia poate fi amintită și gruparea ce l-a avut în fruntea ei pe Leon Șușman, avocat din Ocna Mureș, alături de el aflându-se fratele său Șușman Gheorghe și doi preoți greco-catolici: Roșa Simion, din satul Poșaga de Jos, și Jaflea Grigore, din satul Poșaga de Sus. Deși componența grupului nu era deloc impresionantă, ei au continuat ceea ce începuseră în anul 1948, până în noaptea de 18/19 iulie 1957 când grupul a fost descoperit de către Securitate și lichidat.

Ceea ce contează și trebuie menționat este sprijinul masiv pe care „fugarii” l-au obținut din partea moșilor, care nu s-au dat înapoi din fața pericolului la care se expuneau ajutându-i pe acești „bandiți” (cum îi numea Securitatea), deși acest gest cât se poate de omenesc (de a-i găzdui și alimenta pe acești oameni care uneori zile întregi nu aveau ce mânca, fiind nevoiți să facă față vitregiilor naturii), avea să-i coste libertatea pentru că după anihilarea grupului [cea mai mare parte a locuitorilor comunei Poșaga avea să fie arestată, condamnată sau deportată în Bărăgan.](#)

Un astfel de caz este cel al țăranului Crai Cornel. Născut la 18 aprilie 1914, era fiul lui Todor și Teodora, țărani din satul Belioara, un cătun de munte din zona Apusenilor. Avea ca studii doar patru clase primare, își făcuse serviciul militar la Regimentul 39 artilerie Târgu Mureș iar în timpul celui de-al doilea război mondial luptase pe frontul de răsărit ajungând până la Stalingrad. Era căsătorit cu Gafia, cu care avea un copil de nouă ani, și se ocupa cu agricultura, stabilindu-se în satul Poșaga de Jos.

Avea 43 de ani la data de 20 octombrie 1957 când este reținut de către organele Securității din Cluj-U.M. 0203 și pus la dispoziția Serviciului de Anchete, fiind încarcerat în celula 2. A doua zi pe numele său avea să se emită un mandat de arestare preventivă cu nr. 136, în baza Decretului nr. 199/1950, pentru că se făcuse vinovat de „favorizarea membrilor bandeii contrarevoluționare Șușman Leon”¹. Citind cu atenție procesele-verbale de interogatoriu din perioada 21 octombrie-3 decembrie 1957, care se referă la legăturile lui Crai Cornel cu membrii grupului condus de Șușman Leon, rezultă următoarele: primul contact cu membrii grupului avusese loc în anul 1951 când îi întâlnește mai întâi pe preoții greco-catolici Roșa Simion și Jaflea Grigore în staulul familiei sale din satul Belioara. Ulterior avea să-i cunoască și pe frații Șușman, chiar în casa sa, unde veniseră aduși de cumnatul său Puf Aurel. Pe parcursul celor șase ani avea să păstreze secretul legăturilor sale cu „bandiții”, contribuind la găzduirea, alimentarea și facilitarea legăturilor acestora cu alți oameni din sat. Într-o duminică din primăvara anului 1957, întâlnindu-se cu frații Șușman la locul numit „Vultureasa” pentru a merge împreună la vânatoare, le adusese o armă Z.B. și niște cartușe pe care le găsisese ascunse în acoperișurile colibelor altor „favorizatori” pe nume Urs Teodor și Roșa Ioan. În ochii

¹ A.C.N.S.A.S., Fond Penal, dosar nr. 31, vol. 14, f. 62;

anchetatorilor toate acestea constituiau motive cât se poate de grave pentru ca „reținutul” Crai Cornel să fie trimis în fața Tribunalului Militar al Regiunii a III-a Militară Cluj care, prin Sentința nr. 465 din 12 aprilie 1958, l-a condamnat „la 16/șasesprezece/ani muncă silnică pentru crima de favorizare la constituire în bandă în scop terorist pp. de art. 6 alin. 1 comb. cu art. 1 lit. c și d și art. 7 din Decr. 199/50, art. 107 și 157 CP. Îl mai condamnă la 8/opt/ani închisoare corecțională pentru infracțiunea pp. de art. 14 lit. a din Decr. 163/50. Conform art. 101 CP va executa 16/șaisprezece/ani muncă silnică”; la aceasta se adăuga „confiscarea totală a averii” și obligația de a plăti 1.200 de lei cheltuieli de judecată².

Fiindu-i respins, la data de 5 iunie 1958, recursul declarat de Crai Cornel împotriva Sentinței nr. 465, și obligat să plătească statului 25 de lei cheltuieli de judecată, prin Mandatul de executare a pedepsei nr. 776/27 iunie 1958 se ordona „tuturor agenților forței publice să aresteze și să conducă pe susnumitul condamnat la Penitenciarul Gherla” unde trebuia să stea până la 15 octombrie 1973³.

Toate încercările lui Crai Cornel de a-și face dreptate aveau să se izbească de refuzurile autorităților comuniste care considerau că „verificându-se dosarul cauzei s-a constatat că susținerile din memoriu sunt neîntemeiate. Faptele așa cum au fost reținute de instanță sunt dovedite iar pedeapsa aplicată este proporțională”⁴.

Despre regimul de detenție din Penitenciarul Gherla, sugestivă este fișa sa medicală în care sunt specificate bolile de care a suferit Crai Cornel: lombosciatică, hipocalcemie, TBC pulmonar, polipleurită etc. Suferea de debilitate fizică (la înălțimea de 1,76 avea doar 60 de kilograme), fiind practic distrofic, motiv pentru care era considerat a fi „apt pentru munci ușoare”⁵.

„Gravitatea” faptelor sale avea să aibă consecințe nu doar asupra sa, ci și asupra familiei sale; astfel, încercând în repetate rânduri să ia legătura cu soția sa prin intermediul corespondenței, afla în cele din urmă de la Postul de Miliție Poșaga, înștiințat fiind abia pe 10 iulie 1963, că „în anul 1958 soția sa Gafia a fost dezlocată [*sic!*] din comuna Poșaga, raionul Turda, regiunea Cluj, în comuna Fundata, raionul Slobozia, regiunea București, unde se găsește și în momentul de față cu domiciliul obligatoriu”⁶.

Avea să fie eliberat pe 24 iunie 1964, fiind grațiat de restul pedepsei, conform Decretului nr. 310/1964.

Ce l-a determinat pe acest țăran să îndure toate aceste suferințe? Principala explicație ce poate fi dată o reprezintă puternicele convingeri anticomuniste ale acestuia, care îl determinaseră să-i sprijine necondiționat pe membrii grupului condus de Șușman Leon, sperând că regimul comunist avea să-și găsească repede sfârșitul. Aceste convingeri sunt foarte bine argumentate prin faptul că, cu ocazia percheziției, a fost descoperit la el acasă un manifest antisovietic. Este vorba despre un manifest antonescian pe care l-a primit în anul 1943 pe frontul de la Tighina, în timpul retragerii din U.R.S.S. Conținutul acestuia este edificator pentru sentimentele sale anticomuniste: „...mai bine să

² *Idem*, vol. 15, f. 131-132;

³ *Idem*, vol. 23, f. 290;

⁴ Putem aminti în acest sens faptul că în 1962 Crai Cornel solicitase Consiliului de Stat al RPR să-l grațieze, iar la data de 28 octombrie 1963 înaintase Procuraturii Generale a RPR o cerere de recurs în supraveghere (*Ibidem*, f. 276-277);

⁵ *Ibidem*, f. 266;

⁶ *Ibidem*, f. 278.

fim noi la Ruși, oricât de departe, decât bolșevicii la noi în țară. Celor ce preamăresc comunismul și binefacerile lui, spuneți-le ce ați văzut în Rusia:

- țărani fără pământ și fără vite, înhâmați ca boii la căruțe;
- lucrători și orășeni trăind în ruine, în cea mai neagră mizerie și murdărie;
- bărbați și femei și copii supti de muncă, de foame și bătăciți de dureri;
- biserici dărâmate;
- sate și târguri fără cimitire.

Peste tot numai urme de omoruri, distrugeri și sărăcie lucie. Celor ce poartă grija Angliei și Americii spuneți-le că suntem și vom rămâne hotărâți în tabăra opusă comunismului. Cei ce ajută și îndeamnă pe Bolșevici nu ne pot fi decât dușmani”⁷.

Deși un produs al propagandei regimului lui Antonescu, acest manifest s-a dovedit a fi surprinzător de profetic, la doar câțiva ani situația din URSS devenind realitate și în România, lucru evident și pentru Crai Cornel: colectivizarea și sistemul cotelor distruseseră baza economică a familiei sale (părinții săi fuseseră considerați chiaburi din cauza celor 20 ha de pământ deținute), Biserica Greco-Catolică fusese desființată, preoții uniți care refuzaseră trecerea la ortodoxism fuseseră închiși etc. În fapt, unul dintre motivele anticomunismului său și a sprijinului acordat grupului Șușman Leon I-a constituit tocmai prezența celor doi preoți greco-catolici (confesiune de care aparținuse și Crai Cornel), și în principal prezența lui Roșa Simion, care fusese preot la el în sat.

Elis Neagoe

⁷ *Idem*, vol. 14, f. 86.